

Alexander Suslin, ha-kohen, ...

2

בעה"י

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר האגודה

בהשואה ע"פ כת"י

שהי' טמון בספריית אוקספורד

ובהוספות

הגהות וכיאוורים

כולל מראה מקומות ופירושים לדברי רבינו

סדר מועד

על מסכתות

שבת, מגילה, תענית, יומא, ביצה

ראש השנה, סוכה, עירובין, פסחים

פעיה"ק ירושלם תובב"א

שבת תשכ"ו שנת השמיטה

ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים, רבי שמעון בן גמליאל אומר לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם (מד).

וכל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה בשמחתה של ירושלם שנאמר שישו אתה. תניא אמר רבי אלעזר בר צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין פעם אחת חל תשעה באב בשבת ודחינוהו עד אחר השבת והתענינו ולא השלמנוהו שיום טוב שלנו היה מה.

ומעשה ברבי יעב"ץ שהיה בעל ברית בעשרה באב באחד בשבת והתפלל מנחה בעוד היום גדול ולא השלים כי יום טוב שלהם היה (מ). נהגו איסור בכיבוס שלנו כל השבת שחל תשעה באב בתוכה (מ). ורבינו שב"ט פסק דהוא הדין כלים חדשים אסור ללבוש וגם אסור לתקן ולהניח (מח) מדגרס בירושלמי הני נשי דנהגי דלא למשתי חמר מדעייל אב מנהגא בי"ז בתמוז מנהגא ויש גרסי דלא למשתי עמרא פירש מן בשתי או בערב וכ"ש לתקן חדשים ויש אומרים אפי' לקנות מנעלים חדשים (מט).

כג. ונהגו שלא לרחוץ מראש חדש (נ) ואשה שאירע ליל טבילתה בשבת שחל תשעה באב בתוכה רוחצת וטובלת כדרכה (נא). ואם אירע ליל תשעה באב או ליל י' באב רוחצת וטובלת ליל י' באב ואם אי אפשר תרחץ ותחוף ערב ט' באב ותטבול ליל מוצאי תשעה באב (נב). והא דתניא חייבי טבילות טובלין בתשעה באב פירשו הגאונים היינו בימיהם דעסוקין בטהרות. ואבל דכלו שלשים יום אחר ראש חדש למי שתכפוהו אבליו מיקל בשערו ומכבס כסותו במים. ^אערב תשעה באב בשבת יש אוכלין בין מנחה למעריב סעודה המפסקת בלא בשר ויין אף כי שנינו אוכל ושותה כסעודת שלמה פירוש ורשאי לעשות כן (נג) כתב בספר המצות ערב תשעה באב ראוי להחמיר שלא לאכול תפוחים מבושלין אחר תבשיל אחר כיון דיוצאין בהן משום עירוב תבשילין וכן נהגו שלא לשותות שכר. ^במותר לרחוץ ידיו מטינוף בתשעה באב וכן ביוצא מבית הכסא דלא גרע

הגהות וביאורים

מד) משנה במסכת פסחים דף נ"ד ע"א והרי"ף כאן במשעתין. מה) בנמרא לעיל פ"ק דף י"ב ע"א "דא"ר אלעזר בר' צדוק אני מבני בניו של סנאב בן בנימין" וכו'. מו) מרדכי סימן תר"ל ומובא בטור סי' תקנ"ט מז) הראב"ה סימן תתפ"א והטור בסימן תקנ"א "כתב אבי העזרי נהגו אבותינו איסור אף בכיבוס שלנו". מח) שם בטור כתב רבי שב"ט וכו'. מט) הב"י שם בשם הגהות מיימונית החדשות. נ) כתב אבי העזרי סי' תתפ"ב "נהגו אבותינו

שלא לרחוץ מר"ח ויש עלינו לקיים משום אל תטוש תורת אמך" והביאו הטור שם וכתב הב"ח שם ואם אירע ר"ח בערב שבת נ"ל דרוחצין לכבוד השבת. נא) שם בדרכי משה בשם רבינו. נב) שם בדרכי משה והג"ה בשו"ע בשם רבינו. נג) הטור בסימן תקנ"ב "כתב רב שר שלום ט"ב שחל ביום א' או בשבת ונדחה ליום א' שפיר דמי וכו' וכ"כ אבי העזרי וכו' ונ"ל דכיון שנמנע מלאכול בשר ולשתות יין משום אבל הוא אסור כמוכח במו"ק דף כ"ג דכל דבר שניכר בו שעושה אותו משום אבל אסור לעשותו בשבת".

מאיר באיוב

גיה לה) י: היכן ל: ברכה

ותענין הושיט

שלמים

דף לט.)

זריבה ים (מ)

אמה

שיירת

ושין.

שמאל ימים. ז" ב.

ב כך " וכו'. אמרו

מביא

כאן.

במלך אביה רבני
ממלכת איכה רבני
פרשה א אות טו ומלך
זאמר טוהן תהלים ממור
5"א:
תקנב א. משנה ענינים
דף כ"ו [ע"ג]
וכתנא קמא [ומכין במורה
הלכה שער האכל עין אפליה
ישנה עמוד רמז; וכן נראה
דעה הפוסקים]:
6. מימרא דרב יהודה
עס ל א:
ג. טור [עמוד רבירלד]
והגהות אש"י בסוף
מענין [ומין ל"ה אש"י]
בשם אור זרוע [הלכות
השטה בלג סימן מטו]:

ציונים לרמ"א
י"י דרכי משה סימן
תקמט בשם מדרש שוחר
טוב תהלים צא: איכה
רבה פרשה א אות כט:
במדבר רבה פרשה יב
אות ג:
תקנב א טור [עמוד רל]
רב"י [שם ל"ה זכר]
בשם תוספות [מענה ל א
ד"ה זכרין] ודוקה [סימן
ע]:
ג. מרדכי [שם רמז שלט
בשם רמזיה סימן תשנא]:

עמרת זקנים
תקנב א. יאז משפטים
אחרים כ"י. בהב
מהרש"ל בסורח סימן ל"א
בשם הגדה [מענה סימן טו]
שאין לשתות שבו בסעודה
המפסקת, ע"ש ואין יתכן
כן. וכל זה לכאן דאשתי
אבל מי שהורגל לשתות
שכר או הוא אדם חלש שיש
לשתות שכר [הש"ל ע"ג]
בן ובשר עופות כו'. כן
כתוב בהגהות אשרי סימן
הענין [סימן ל"ה ד"ה אש"י]
חיל, אף על פי שבתוך
הלכה נכסבה דמות לאכול
בסעודה המפסקת בשר
מלוח או בשר עופות ודגים
כו', ככל מקום אין נכון
לעשות כן. ואיננה נמי
איכא כיוסם [מס' א. טו] אל
הטוב תורת אבך, ע"כ.
וצ"ל כי הלא פשוט שאין
בשר דגים בכלל בשר, ולא
נצאחי כיוסם אחד
המאחרונים שכתב דגים
וכן מהרמ"א ברובי בדיה
[אם א] לא הביא בהעתק
דברי הגהות אשרי דגים.
ואפשר שר"ל טבל מאכל
משוכה אשר לאכול
בסעודה המפסקת כתי
טאוסר בטור [עמוד
ל"ה - ר"ל] כל דאכל שהוא
דוך כבוי, והוא הטעם שאין
לאכול טני הבשילין לרובי
הרי"ן גיאות [הנהגה ב"ש ע"ג
סימן ל"ו] אפילו הבשיל של
עדשים, וכן הכתובים של
[מענין ג. כן זכרנו לא
אפילו אפילו הבשיל של
עדשים, וכן הכתובים של
אלא אם כן בא בכתב
ע"ש, רק ראוי החכמה
כד"י יורה בר [משפטי]

אות ג] אימא מראש ארבע עד סוף השעה. ובטוונות האר"י [ספר
הטוונות עמוד ה; שער הטוונות עמ' כין המגרים עמוד רה] כתב שיחאזל
בימים ההם אחר חלי היום ויבכה
כמו חלי שעה:
תקנב א המעב בשתייתו.
ש"ס היה רגיל לשתות
ארבע כוסות יסמה שלש. אין לשתות
שכר (מהר"ל הלכות ט' ב"ב עמוד
רמו, בשם הגדה מענין סימן כג, רש"ל
ז"ה סימן לא הגהות מנהגים מנהגי
ערכ השטה ב"ב אות טו). ולא הוא אלס
חלש שרי, מטה משה [סימן תש"ד]:
ב דגים. כ"ו כתוב ב"י"י שטעות
סופר הוא וז"ל וגדיים, ודוחק לומר
שנפל טעות אחת בכל ספרי הרב
כ"י [עמוד ר"ג ד"ה ומיהו] והשו"ע
והגהות אשרי [שם פ"ד סימן לה ד"ה
אש"י]. ועוד, דהא כתבו הגהות
אשרי [שם] שמדינה שרי, ואי סלקא
דעתך דמיירי בגדיים למה יהא
מותר הא בשר הוא לכולי עלמא.
לכן נראה לי דגירסת דגים הוא

**יח - צריך ליהדר משבעה עשר בתמוז עד תשעה
באב שלא לילך יחידי מזה (א) מארבע שעות
עד תשע שעות: [הנהג] (ב) משום שנהם קטנ מרירי שולט:
(יח) ולא (י"א) יכו התלמידים בימים ההם:**
סימן תקנב
[ע"ג] דין ערב תשעה באב. וכו' י"ב סעיפים:
**א - ערב תשעה באב לא יאכל אדם (א) בביעורה
המפסקת (ב) שאובלה אחר הצות בשר ולא
ישתה יין ולא יאכל שני תבשילין: הגה (א) ואף
ממשקים אחרים (א) ממעט בשתייתו ממה שרגיל לשתות
(א) וכן לא יאכל אחר טעומו לזון ומליח דברים שנהג
בן בשר פעמים כדי שימנהג בפרישות:
ב יא אפילו בשר מליח שעברו עליו יותר משני
ימים ולילה אחד (א) ובשר עופות ב (א) ודגים
יין מנהג דהיינו שאין לו יותר משלשה ימים נהגו
לאסור:**

העיר עד תשעה בחד שחמז החי. השישי, משום שבעת האמדי
וכתב רש"ל בחשוכה סימן ל"ב
לכלל השלשה עעמים אין שייך
איסור רחילה, וכבר כתבתי בסמוך
[ס"ק טו] דין רחילה ערנב שנת
וראש חדש בשם מו"ח ז"ל, ולפי
עעמים אלו [היה [ראוי]
לנהוג החומרא אפילו בשנת
שצין המגרים, אלא שמשום כבוד
השנת לא החמירו כלל. ונראה לי
דהגודר מנשר ויין בשלשה שבועות
אלו, אף שלא המנה בפירוש
להיתר בשבת מכל מקום אין שנת
בכלל, לכלל גדול אמרין ביו"ד
סימן ר"ח דבגדרים הולכים אחר
כוונת הגודר, וכאן נכתוב זה
הגודר להיות מכת הפירושים
שנהגין חומרא זו בין המגרים,
ובשנת אין נוהגים חומרא אם כן
גם זה הגודר בודאי כוונתו כן אלא
דגודר לרצו נפשיה דלא ליגרי ביה
י"ד הרע, שיחטרע מלנהוג כן אם
לא ידור. ואף על גב שכתבתי

במלך אביה רבני
ממלכת איכה רבני
פרשה א אות טו ומלך
זאמר טוהן תהלים ממור
5"א:
תקנב א. משנה ענינים
דף כ"ו [ע"ג]
וכתנא קמא [ומכין במורה
הלכה שער האכל עין אפליה
ישנה עמוד רמז; וכן נראה
דעה הפוסקים]:
6. מימרא דרב יהודה
עס ל א:
ג. טור [עמוד רבירלד]
והגהות אש"י בסוף
מענין [ומין ל"ה אש"י]
בשם אור זרוע [הלכות
השטה בלג סימן מטו]:

במלך אביה רבני
ממלכת איכה רבני
פרשה א אות טו ומלך
זאמר טוהן תהלים ממור
5"א:
תקנב א. משנה ענינים
דף כ"ו [ע"ג]
וכתנא קמא [ומכין במורה
הלכה שער האכל עין אפליה
ישנה עמוד רמז; וכן נראה
דעה הפוסקים]:
6. מימרא דרב יהודה
עס ל א:
ג. טור [עמוד רבירלד]
והגהות אש"י בסוף
מענין [ומין ל"ה אש"י]
בשם אור זרוע [הלכות
השטה בלג סימן מטו]:

מלך אביה רבני
ממלכת איכה רבני
פרשה א אות טו ומלך
זאמר טוהן תהלים ממור
5"א:
תקנב א. משנה ענינים
דף כ"ו [ע"ג]
וכתנא קמא [ומכין במורה
הלכה שער האכל עין אפליה
ישנה עמוד רמז; וכן נראה
דעה הפוסקים]:
6. מימרא דרב יהודה
עס ל א:
ג. טור [עמוד רבירלד]
והגהות אש"י בסוף
מענין [ומין ל"ה אש"י]
בשם אור זרוע [הלכות
השטה בלג סימן מטו]:

שאלות ותשובות מהרי"ל

לרבינו יעקב מולין זצ"ל

יוצא לאור על פי כתבי יד ודפוסים
עם שינויי נוסחאות, ציוני מקורות, הערות, מפתחות ומבוא

על ידי
הרב יצחק סץ

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים • תשמ"מ

ב לטבול ליל ט' באב כתב בא"ז⁶ דשרי. אמנם מזה אין ראייה דהוא אזיל לטעמיה דפסק טבילה בזמנה מצוה⁶, [אבל יתר רבותינו⁷ פסקו דהאידינא לא אמרינן כלל טבילה בזמנה מצוה] (ב) הואיל ולית לן טהרות, ואסור בתשמיש, ואסור לטבול טבילת מצוה ביום הכיפורים וט' באב, דכדאי הוא בית אלהינו לאבד עליו כו'⁸. וכן בז' ימי אבלה, אבל תוך ל' שרי לטבול ולשמש.

ואפילו לרחוץ כדי ללבן, כתב בא"ז⁹ דשרי, רק שתשנה הרחיצה קצת, אבל חלוק לבן ודאי תלבוש¹⁰, וסדין לבן ודאי תציע, שלא תבא לידי ספק, [עכ"ל] ג).

ג ולשתות יין הבדלה משנכנס אב, לא ראייתי רבותי גזהרים. וגדולה מזו אמר לי מה"ר שמואל שפירא ז"ל שדן לפני מהר"מ ז"ל¹¹ שמותר לברך ברכת המזון על כוס יין ולטועמו והודה לו מהר"מ ז"ל. אכן לבי מגמגם בזה כיון דמדמה(ד) ליה לגדר כמו שפסק מהר"ם שצריך התרה לפי שנהג איסור¹². גם בספר אגודה¹³ התיר לבשל דגים בחומץ משום דהנודר מן היין מותר בחומץ, משמע דלענין יין חשיב נדר¹⁴.

סימן טז (יז)

זכרתי מה שהגדת לי על אותו שאסר לענות אמן אחר ברכה שלפני הפטרה, טעה בהא שכתבו רבותינו¹ שאין לענות אמן אחר שכל דבריו אמת וצדק, כי הכל ברכה אחת ומסיימת

(ב) ע"פ נו, וה. 221 וי. (ג) ע"פ נו. (ד) יודתי, נו. ונ"י.

¹ פ"ק ב: רמ"ה; מ. עמוד 8 סי' יח; פ. עמוד תנד על הגליון; ה. 221 דף 73, ב; ב"י יו"ד סי' שפא בשם תשובה אשכנזית. וכן מה שכתוב בב"י או"ח. סי' תקנד (דף רפ, ב) סוף ד"ה ומ"ש ומיהו, הוא מסוף סעיף זה, והכנה"ג שם כתב שחסר בב"י, ע"ש.
² או"ז ח"ב ה' אבילות סי' תלה.
³ שם ובח"א סי' שלח עמוד 88 ריש טור א. מכאן ועד תיבת וכן חסר בב"י יו"ד סי' שפא בסוף ד"ה נדה, ועיין בד"מ שם אות ב ולקמן הערה 10.
⁴ תוס' ביצה יח, ב ד"ה כל, אגודה תענית סי' כג. וכן נפסק בשו"ע או"ח סי' תקנד סעיף ה.
⁵ טבילה פעם אחת בשנה, תענית יג, א.
⁶ ח"ב ה' אבילות סי' תנה.
⁷ עיין ט"ו יו"ד סי' שפא ס"ק ב.
⁸ פ"ק ג: רמ"ה; מ. עמוד 8 סי' יט; מ. 84 דף 180, א; פ. עמוד תנד על הגליון; הגהות מנהגי ר"א טירנא מנהג אב אות ס; ב"י או"ח סוף סי' תקנא. בשם תשובה אשכנזית.
⁹ אולי הוא מהר"ם ס"ל, אבל בכ"י ובדפוסים לא מצאתי ס"ל, ועיין אוצר הגדולים ה"ז עמוד קצט שכתב שהוא מה"ר מתת"י המיו של מה"ר

הנאמן בכל דבריו. ומה כדאיאת במסכת סופרים ושכתתי לכתוב לך עד

ירבה שלום אהו' אחי

על אודות ההפטרה] השמים כסאי על פי הו בשפיר"א נוהגין כן², וכ וטעם כולם לפי שהיא בו והמרדכי³ והאשירי¹⁰ כח רמוז בה בחדשה ימצאונו

כיוצא בזה כתבו רבו מטעם זה דאית בהו מעי בווינא הורה שמעו¹¹, וכן ופה שאלני נער המפטי אבי הנער אמר אלי שלא העידו שלא שמעו מעולב

א) ע"פ נו. 84. 1 נשיות ההדכות סי' לה.

2 פרק יג הלכה י. סימן יז: רמ"ה; מ. עמוד 3 182, א; ה. 221, דף 74, א ובשו"ת מהרי"ל החדשות מ' ושם ביארתיו היטב.
 1 פסחים מ, ב ד"ה אבל.
 2 הגהות מיימוני פ"ג דתפי 3 נמצאת שם בכ"י קויפמן ב בשפירא אנו נוהגין להפטר כסאי מפני שהן כתובי בתלו להיות בשבת אין מפטירין מדלגי' בדנחמת". ועיין מרז מנהג שפירא. והגה זו לא יז, ע"ש.
 4 סי' ה (מהדורת ירושלים ז ב"ר ברוך ח"ג סי' ז' (עמו' ל 5 מוזכר בהגהות מנהגי ר' אות כג.

שאלות ותשובות מהרש"ל

הפרם המאור הגדול. היה ראש ואב לחכמים. האיר עיני ישראל בתורתו כאורים ותומים. וירד במצולות ים התלמוד עד לתהומים. והיבר החיבור הגדול בו כל מיני מטעמים. ריחו נודף כראש בשמים. נקרא י"ם ש"ל שלמו"ה. עמוק מני שבע ימים. וכל נדיבי עמים. החשובים והרמים. המאואהרים והקודמים. כולם מימיו שותים. ומתורתו הכה חיים. הלא הוא הגאון המופלג עלה לשיבה שבשמים.

מהר"ר שלמה בן מהר"ר יהואל לוריא ז"ל

תהא נפשו צרורה בצרור החיים אמן

לקדושים אשר בארץ המה נאה ליתן תהלות. לעילת העילות. אשר רחמיו לא כלו. הגדיל לנו שלמו"ו להקהיל ברבים קהלות. ויאצל מן רוחו באצילות. על החכם השלם מהר"ר שלמה לורי"א ז"ל הנ"ל. המעולה בכל מיני מעלות. והשיב לנו תשובות ושאלות. ובהן הלכות פסוקות חבילות חבילות. ובפרט הרבה דינים הנהוגים כאלו גלילות. ונכללים בו הרבה כללות. נפלאים וגדולות. לכן אל תחוסו על הזוים אשר המה עגולות. כגלגל שחוזר בעולם מגלגלות. וקחו במחיריהן ספר יקר מכל סגולות. ובפרט תלמידי דמור המה יחויבו בלי עצלות. כי ימצאו בו דברים הרבה. אשר המה לו מועילות. וכן יקדימו אהר בזריזות ובהשתדלות. ותמצאו קרח מכאן ומכאן בלי שום תועלות.

ותהי ראשית מלאכתו ביום ישיי השעה עשר י"ו לחודש אב על ידי הקצין המוכה את הרבים בפועל ידיו ועליו נאמר הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו הוא כמר קלנימוס בן מהר"ר מרדכי יפה ז"ל המחוקק פה ק"ק לובלין שנת לא ישמע עוד חמוס בארצך שד ושבר בנבולך וקראת ישועה חומותיך וגומר.

[נוסח שער דפוס ראשון לובלין שלד]

יצא לאור במהדורה מהודשת ומפוארת באותיות מאירות עינים מוגהת היטב עפ"י דפי"ה. היספות תשובות הדיניות. ועוד ספרים מהמהרש"ל. היספת אלפי טראי מקומות ציונים והערות. מפתחות ותולדות רבינו

יצא לאור על ידי זכרון אהרן
פעיה"ק ירושלים תשע"ט



סימן לא

← **שאלה** אי שרי לשתות שכר בסעודת המפסקת תשובה, באגודה (העניית פ"ד סי' כג) אוסר לשתות שכר בסעודה המפסקת¹⁷⁷. וכן נראה משום דהוי כחמר מדינה, בפרט בארצות האלו שאין היין מצוי. בשלמא בט' ימים אינו אלא מנהג ותו לא, אבל בסעודה (המפסקת) איסורו מימות התנאים. ואנו בימי השמד מחויבים לעשות גדר ולהחמיר ולא להקל. וכמה נראה סימני אבילות, בפרט

לאותם שאוכלים כבר כל צורכם, ואוכלים אחר כך פירות לסעודה המפסקת כמו לקינוח בעלמא, במה יהיה השינוי. אכן כוס לברכת המזון שרי¹⁷⁸, וכל זאת למאן דאפשר, אבל מי שלא הורגל לשתות כי אם שכר, או הוא אדם חלש, בודאי שרי לו לשתות שכר אף בסעודת המפסקת. וגם בכל הספרים כתוב, ושותה מים לסעודת המפסקת¹⁷⁹. וכן במנהגים (טירנא השעה באב ד"ה בערב. ובמנהגי ד"א קלוזנר סי' קלג).

סימן לב

ומה שיצאת מצידוק הדין. נראה שיש לומר צידוק הדין בט' באב. וכן מצאתי במנהגים ישנים. אעפ"י שהמנהג כך בכל מקום שאין אומרים תחנון אין אומרים צידוק הדין [ע"י יו"ד סי' הא סי"ג], מכל מקום נראה דלא דמי

לט' באב, שזהו לא גרע משאר קינות ומאורעות, אעפ"י שאין אומרים תחנון אינו דומה¹⁸⁰. וכן מצאתי כתוב בשם רש"י שהחיר לומר צידוק הדין קודם חצות כמו קינות. ועוד כתב בספר אגודה (העניית ל ע"ב) בשם הרוקח¹⁸¹

יין עיי"ש עוד שהאר"ך בזה. ועי' ט"ז הקנב בריש הסימן ובאל"י רבה סק"ו. 180. הרוקח בהלכ' אבילות סי' שטז וז"ל. בוורמשי"א אם אירע מה בט' באב אומר צידוק הדין. וכן כתב בספר שבולי הלקט סדר העניית סי' רעג. והב"י יו"ד סי' תא סעי' ו' הביא בשם התשב"ץ שאין אומרים צידוק הדין בט' באב, משום דכתיב קרא עלי מועד. והב"י כתב, דאנו נוהגין לומר צידוק הדין בכל אלו הימים, ואין אנו נמנעים לומר כי אם בימים טובים. אולם הרמ"א שם בסעי' ו' פסק, דבימים שאין אומרים תחנון אין אומרים צידוק הדין. ובמטה משה סימן השלד, הביא דעת התשב"ץ וכתב ע"ז דכן נוהגין, אף שדעת מורי ז"ל (דהיינו רבינו) אינו כן. דכבר נתפשט המנהג שלא לאומר. 181. הט"ז באו"ח סי' תקנט ס"ק א הביא דברי רבינו שהביא דברי האגודה בשם הרוקח. ועיין שם ביד אפרים שהקשה על הט"ז וז"ל, וצ"ע דמה ענין ט' באב למגילת הענית, ובאגודה בסוף הענית (ל ע"ב) וברוקח בס"י ט"ב מבואר דקאי על ט"ז באב, והביא הב"י בס"י קלא. ועוד שברוקח סי' שיא כתב שאין אומרים תחנון בט' באב. ורק לענין צידוק הדין כי שאומרים, עכ"ל. ועיין בשו"ת שואל ומשיב מהר"י

177. הביאו בדרכי משה בס"י הקנב אות ג. וכ"י שם ואין נוהגין כן. 178. הביאו להלכה תלמודו במטה משה סימן השיר. 179. בשיירי כנסת הגדולה הגהות סימן הקנב הביא דברי רבינו ומבאר, וזה שכתב, וגם בכל הספרים כתוב ושותה מים בסעודה המפסקת. ה"פ. תדע דאפילו שכר אסור בסעודה המפסקת, מדבכל הספרים כתוב ושותה מים בסעודה המפסקת, משמע כיום דוקא, אבל לא שאר משקין. דאי הוה שרי שכר, היו אומרים ושותה שכר. וממאי דקתני במתני' (תענית ל' ע"א) ושותה יין מגתו לא מייית, דאפשר דאם יין מגתו שרי, כל שכן שכר. וכן מוכח בספר המפה שהוצרך להשמיענו בסימן תקנ"א (סי"א) דשבת שחל להיות ט' באב בתוספת דמותר לשתות שכר, ואי בסעודה המפסקת מותר לשתות שכר, במה שנהגו שלא לשתות יין למקומות מ"ז בתמוז ולמקומות מר"ח אב צריכה למימר, אלא ודאי משום דס"ל ז"ל דשכר אסור בסעודת המפסקת, הוצרך להשמיענו דבשאר הימים שאינו אלא מנהג מותר. וכן בסימן זה (ס"א) כתב בעל המפה, ואף ממשקים אחרים ימנע משתייתו ממה שרגיל לשתות, לא הזכיר שכר, מפני שסובר דשכר אסור לשתות כמו

ספר
אור נעלם
שאלות ותשובות

שקיכר וביניס חצלמה לאורה * בעלפול ובכרס ישראל * כניסל
 דהורס * אפקלר' המאירה * עמיה שרי כהורס * הול כיהו הרב
 הגאון המפורסם מוהר"ר **יצחק זעקיל** עטהיון * בן כה"ר
 מחס וז"ל * אשר איר תרמו האירה * זכה וברה * מקיו ומשפטיו
 לישראל כלום גבר הורה * זה חמישים וחמשה שנים שנהג רכנות בכמה
 קהלות קדושות בק"ק **מעניץ** הברה * ובשאר קהלות כדרך אשכנז
 וכלה ימיו בק"ק **פשע"ר ש"א** וכלל מדינות שייבן משך ומן שלשים
 ושלשה שנים שהי' להם לרכ ומורה * עד שנחנקש לישיבה של מצלה
 לקיי עד חמיה נפשו נרור המיים נורה * ועמה קם בנו כיהודה
 ועוד לקרא * היה האלוף והקנין כהר"ר יהודה **ליב** ינו
מהיידלבערג לקיים מילי דאכה אשר ציה עליו קידם מותו
 באזהרה * לכל יתראל מלהניס ספר הלו עם הספר **אור לו**
בציון לבית הדפוס חיש קל מהרה * מהסך אשר אפריו הניח לכך
 ערוכה ושפורה * ככן אור כגבור חלציו ולש נס ולש שקט עד אשר
 היניס טכח אל הפועל * ככל אשר היה ידו לאל * להאיר נחמור
 חורפו לכל דורש ונאל . מקיו ומשפטיו טיכים לישראל :

נדפס בשנת הכשר לפיק בקק

קארלסרוי

גדרוקט בי"א הערן ווילהעלם פרידריך לאטר ררוקר אלרא

בדנהיהי' שכלתי המליטה וילדה זכר בעציק לאחר שקיעת החמה בין שעה ח' לט' והי' קודם זאת הכוכבים אכל יודע שהי' כמו חצי שעה קודם לילה ומספיק לי' אס' למולו בעצ' או לדמותו ליום ח' שהוא עשירי

ובאשר

שנשלתי שאלה הלו כשהיו אסקטורין עלי לביטע ליום הועד כנלוז העליון ומה גם דהשטלה הדרה לאלתר כתבתי לפום ריהטא מה דליל לכאר' הדיון ממקור נביעותו כהי' שפוינו מעורר כל צרכי הלבכה למעשה והוא מדין המשנה מיכוכ כיוול לט' ונט' וליודר פי' רשי' אס' היה עי' בין השמשות אי אפשר למולו בשבת דשמת השיעי והו' מילה שאל' בוונתה שלינה דומה שבת ונדקה לעשירי שהוא יום ח' דין זה פשוט • אלא שהדין דבין השמשות שינו מבואר כל הנודך והוא פלוגתא כפרק בתה מדליקין לר' יסורה פשיקעו' החמה ועד זאת הכוכבים היו בין השמשות • ולר' יוסי כהרץ עין • ועי' פסק הר"ק והרמ"ש כהא דאמר רבה בבבא אר' וחסן הלכה כר' יומרה לענין שבת • וכן פסק הכי' בשם העיטור וי'ל ועיטור דבין השמשות אפילגי מבאי ואמוראי ומסקי' לרי' אי הלכה כר' יהודה או כר' יוסי הלכך אי אמריילד וכווא משתקע החמה ספק הוא עד דשלים בין השמשות דר' יוסי ונימול לי' עכ"ל וכן פסק הרמב"ם פ"ה מה' שבת וי'ל משתקע החמה עד שיראו ג' כוכבי' בינוני' הוא הוון הקרל בין השמשות ככל מקום והוא ספק מן היום ספק מן הלילה ודין בו להתמיר בכל מקום עכ"ל וכן פסק הטור כ"ח סו' רפ"ו וי'ל בין השמשות ספק יום ספק לילה וחינו משתקע החמה ופילך וכו' עכ"ל • הי' לפ"ו להרי"ף והרמב"ם והעיטור והרמ"ש ועור וכ"י דמשקיעת החמה ספק הו' ודין בו להתמיר א"כ לפ"ו כדון דידן אוליין לחומר' ונדקה ליום ח' ומלין בעשירי דווק

אלא

דע"י קשה מהא דלית' כהוספת בפ' מי שהי' טעם בשם ר"ת הביולו הר"ן ומגיד משה שם במקומו בהלכות שבת וי'ל דעו שרכיני הם והרמב"ן ז"ל פירשו שמי שקיעו' הם הראשונה משתקע החמה מעובי הרקיע ובסתלק זריחתה מעל הארץ והוא מהלכות כל עובי הרקיע והו' מהלך ד' מילין כמובך בפקמי' והקריע השני' האמורה כאן הוא ס' ד שקיע שכל זמן שהיא נגר תלונה ועדיין אינה מהלכת אטורה כיפה פני המורה מאדומי' נגר מקימה של כמה וזהו שאתרו כאן משתקע החמה שנקע' כבר • ושם בפסקים אמרו משקיעות החמה וכו' עכ"ל א"כ לפ"ו שיש שהי שקיעו' עדיין יש לפסקה על דיון דידן שופי ר"ת כדון דידן עדיין יום הי' • דשקיע שני' אינו אלא תלתא רבעי מיל שהוא רביעי' שעה קודם זאת הכוכבים ותחילות שקיע הוא הי' רביעי' שעה והוא ד' מילין כדאי' הם בפסקים א"כ לפי חשבון תלתא רבעי מיל אינה אלא רביעי' שעה פחות מעט שהוא ארץ ומתק' אמה קודם זאת הכוכבים וכדון דידן הי' כמו חצי שעה קודם לילה א"כ וי'ל שהי' קודם זאת הכוכבים יותר מרביעי' שעה והי' וודאי יום יש למולו בשמיני וק"ל • וכן מקי' ה"ט בלמה להלכה בתשובה ובפסקין כספרו וי'ל והמסקנה להלכה למעשה כיינוקא דתחילת סתן לשקיעות החמה אין להקל לעשות המילה בשמיני אפי' כיוול כ"ש בשבת אלא ח"כ בדאיב' עדיין ג' רביעי' מיל קודם התחלה זאת הכוכבים דהיינו ב"ה דר' יהודה וא"כ כמי שעורף דר' יוסי וכל זה הוא ספק יום ספק לילה ואם כו'לר קודם הזמן הזה נימול לשמיני עכ"ל אמנם עדיין לא מלאחי לבי להורות להקל כדון דידן הואיל ולא אשגח בגנת הכוכבים אלא אמר צדדמי ל' רהו כזו חצי שעה קודם לילה והורתי למולו איתו ביום עשירי שהוא ביום ח'

ובפרטות

אמרי רפי' תשובה מהר"ט אלשקר סי' צ"ו מה שהביא הש"ך בקי' רס"ו בטויר וי'ל שאלה כתיוב סולר בעי' אחר שקיעות החמה אס' נימול ביום ראשון כדעת הר"ף והרמב"ם והרש"ט דלדידהו הוי בין השמשות היכף בשקיעות החמה מעל הארץ • או אס' נימול בע"ס כדעת ר"ת שכתב דשתי שקיעות ניכרו ושאין בין השמשות מחסיל אלא מסק שקיע אכל קודם לכן יום גמור הוא וכו' ומשיק כללל דתלתא דההו' ינוקא א"ץ מלין אותו אלא עד יום ח' עכ"ל לפ"ו יש לומר דס"ל להש"ך מדהכ"ס התשובה ולא הכרעי יש לומר דנכ' הוא מספיק כדעת השאל' אי שיעיר דבין השמשות דר' יהודה

כריף והרמב"ם והרא"ש שתיכף לאחר שקיעת החמה מעל הארץ הוי בין השמשות או כדעת ר"ת ומשק פסק לחומר • לרחי' לעשירי והגם שאין בדין התשובה מהר"ט היל' אכל מהרש"ה מלשנו מה שהכ"ס ה"ך הוא תמוה לכאורה דאיבא רמ"א כדברי הר"ף והרמב"ם והרא"ש דכ"בי לכו כפירוש דבין השמשות הוי חוכף משקיעות החמה מעל הארץ אדרבה טפי כל מדבריהם דהוי ס' השקיע מדוכיורו כל אחד בלשונו לשון משתקע החמה והי' משמע סוף השקיע • ע"כ יותר הי' כרא' לי היכא דיוודע בודאי שהוא תלתא רבעי מיל קודם זאת הכוכבים לאחר שכולד שקודם לכן יום גמור הי' יש למולו בשמיני וא"ן לדחותו לעשירי דהא דב"י מוכרחים כי היכי דלא תקצי דב"י ר' יהודה אדכ"י רבי יהודה כדאי' כפ' מי שהי' טעם דף ג"ד ע"א ע"ס ודוק

דסימן ח נשאלתי

מבעל תורה אחר וירא הי' מרכי'ם שיש לו חיזה מיקוש כגופו כאלוהי שהזכר של שיערים או חטים מוזיקם איתו בכריחו או ואינו רשאי לשחות רק יין או יין מעירב עם מים כא"כ שנחבטל כת היין ואין בו אלא מעט הטעמו ולא חמתו אס' רשאי לשחות כך מר"א אב ועד התענות שאל יתב כלל פורץ גדר עכ"ל השאל

תשובה

דנהשקפה הראשונה לי' להתיר דהנה עיקר ושוש של הל"ביר אכילת כשר ויין באלו הימים הוא מהורה נדר מצד קבלת דברים המותרים והאמרים כהנו בשם איסור שאסור להתיר להם כדאי' במדכ"י ריש פרק מקי' שנהגו וי'ל גסאל לרבינו אמר על מי שנהיל להרענות תעניו' שלפני ריה וכן ריה ל"כ אי מי שנהיל שאל לאכול כשר ושלא לשחות יין מרש ירחא דלב או מי' בתמוו ירעה לתור בו מחמת שלימי כרי' והאיב וי'ל אמר לי קרובי מורי ר' יהודה הכהן שצריך שלטה שיהירו לו ורפיייהו מפ"כ כדכרים דכרים המותרים והאמרים כהנו בשם איסור אי אלה רשאי להתיר כפניהם וכו' עכ"ל המדכ"י וכן פסק הטור וכ"י כטי"ד סי' רי"ד וכש"ע ס"א ע"ס דיון קבלת נדר זה פשוט הוא דדיינינון לי' כבוד פתם מבשר ויין ולא כבוד מבשר ויין זה דהא חזוין דפסק הטור וכ"י בא"ה סי' תקי"א דאף הנהגין שאל לאכול כשר בימים המוכרים מהתירם בתכשיל שנחבטל בו כשר וכן פסק הרמ"א בשם האגודה והמהר"ל דמתיר חומץ של יין א"כ מוכח דלא הוי רק כבוד פתם דאלו הוי כבוד מבשר ויין זה ה' אף בתכשיל שנחבטל בו כבוד אקר כדאי' כדכרים דנ"א שם במשנה הובא בטור וכ"י כ"ד סי' רי"ז וכש"ע ס"ט אחר קונס כשר ויין עלו מותר בתכשיל שיש בו כשר ויין • אחר קונס כשר ויין זה ע"ל אקור בתכשיל שיש בו טעם כשר ויין עכ"ל ומדפסק הכ"י כש"ע בא"ח סי' הקי"א דמותר בתכשיל של כשר בימים המוכרי' ומר"א מתיר כחומץ של יין ומילא מוכב דלא הוי רק כבוד פתם מבשר ויין וכן משמע בט"ו סי' הקי"א סי' ק ט' דמתיר רוטב של כשר באלו הימים • א"כ לפ"ו אף כדון דידן מותר לערב היין במים ולשתות אף שיש בו טעם

ואף

דחזוין שנס כזה כהנו איסור אף בתכשיל שיש בו טעם כשר ומבשרים באלו הימים אפי' הכלים שנחבטל בהם כשר באלו יוכרי' ככל יראה וככל ימנא וכדמקיע המיא דהאידי' כהנו יעלמא לאקור אף בתכשיל של כשר וכ"כ בש"ך כ"ד סי' רי"ז קט"ע ע"ז י"ל דרפיייתו של מ"א שהביא מהש"ך אינו רפוי' דהתם הכי' בש"ך כשי' יאל דב"י מהר"ל דהאידי' איסור בשניהם כרוטב ובקיפה דאוליין בתר לשון ב"א והיפניהו האחרונים עכ"ל דבכ"י מהר"ל לא שייכי רק כבוד פתם ולא אוליין כדכרים אחר לשון ב"א משא"כ כאן דלא נדר כפיו מעילס רק כהנו כן מצד הקבלה מאן יומר דלא השרש המנהב כע"ע ע"י הנשיא הואיל וחזוין די' להכשיס חלק בעיקר קבלת חומרת האלו מגירות הרושלמי הכי נשו דנהגי דלא למשתחית חמרא וללא למיבול כפרס כהנב' וכו' וא"כ י"ל דאף חומרא זו דנהגו אף בתכשיל שיש בו טעם השרש ע"י הנשיא בטענות ומנהב בטענות שפכורים שהוא אקור והם דכרים ומומרים כדאי' בלמה כפירוש היתר כש"ע סי' הקי"א היל' • אנו יכולים להתיר כדאי' כטי"ד סי' רי"ד מוסבס מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים כדכרי' המותרים ואמרים

ואתמים להגן בהם איסור מחמת טעות שפגרים שהם אפרים
 לא היו כלל קבלו עליהם כבוד עבדך ועוד דמוכת לחלק בין
 היכל כבוד ומתעב וכין הנהג' הקבלה דכיד כ"ס ר"ו חסוק הכ"ו
 שאם אדם אוסר שלא ואכל כשר עד זמן פלוני שאסור כדומה
 וכ"כ הרא"ש וכו' ובכדון דידן הרי הוא לאסור עד זמן פלוני
 דהיינו עד לאסור ט"ב וא"כ קשה הל"ך פסק הכ"ו כ"י מ"ה ס"י מק"ל
 הנ"ל דמות ההכשיל של כשר וברוב וא"כ דברי כ"י קומרים
 שהר"ד אל"ל ר"ש למלך בהכ"ו דשאני כבוד מתעב עד זמן פלוני
 להיכי דמוג מנד הקבלה * והקבלה י"ל דה"י כע"ו וזה אינו
 יכולים להחיר כמ"ש וק"ל

ובע"כ

אנו נדכיין לומר דמה שזכרנון איסור סף כבשיל
 שנתפסל בו כשר הוא מהנה טעות דהא הכשיל
 שנתפסל בו כשר ויין ודין חוקן ויין דין אחד לשניהם דמס הקבל'
 הוא כבוד מתער ויין זה שניהם אסור' ובחוקון ויין נהגו יהיה
 כדל"י בהנה"ל דמ"ל כ"ש מהר"ל והאגודה להחיר וא"כ למה נהגו
 איסור כבשיל שנתפסל בו כשר כ"כ דכ"ל דבאמת ההנהג' כעמות
 הוא ואם נהגו איסור כעמות אנו יכולי' להחיר כדל"י כטי"ד ס"י
 דידן וכמ"ש ס"כ ג"ס בכדון אנו יכולים להחיר לערב היין כמים
 ולשחות אף שיט בו טעם ויין וק"ל

ועוד

לדענין ברכה כפה"ג אם היין מוג' במים כל כך
 עד דל"ל שמי ל"י ליכ"י במקום ויין ח"י אף שיט בו
 קנת טעם ויין ולפ"ה לא תשיב ויין ומכריין עליו שהל"כ כדל"י
 בט"ח ס"י ר"ד כ"ט כ"י ובחשוכות מהר"ל ס"י ק"ב' ובמ"ש שם
 במקומו אי"כ מדלענין ברכה אין מברכין עליו כפה"ג ש"מ דל"ל
 תשיב ויין א"כ כדון דידן אם היט מעורב במים כל כך
 באופן שאין רשאי לכרך עליו כפה"ג אי"כ לא אסור ויין ובכדון דידן
 הוא ככדן אהם מההחיר שומק' ויין ובכדן אהם אסור דוקא ויין ולא
 הערבת מה שפלוני טעם ויין ודוק

ומה"ט

כ"ל להחיר ג"כ ויין שרף משמרי ויין דלינו רק
 ויט כע"לאל לשחותו כאלו הימים שנהנים איסור
 ככשר ויין מ"מ מותר לענין היין שרף הנעשה משמרי ויין *
 ואפ"י דכ"יין נכח אסור אף היין שרף כ"יין עצמו כדל"י כ"י"ד ס"ס
 ק"ג ע"ו יש לומר דהאם הטעם הוא מוס חומר איסור ע"ז נגע
 כ"י דתקר דידן הוא מהשכת הריכ"ש ס"י ר"ה ואם אסר הריכ"ש
 כתשובה מהא דל"י כ"ס תמורה כל הכשרתין אפרין מותר חזן
 מעזי האשרה דלתיב לא ידבק בידך מטמיה מן הארס * וכן
 א"יה' בפרק כל הכללים דר' יוסי אומר שוחק וזירה לרות אחרו
 לו אף היא כנשה וכל וכו' לא ידבק בידך מחמתה מן הארס
 ואף כחם י"כ' שפלוני אסור רק מדרבנן אפ"י אסור משום חומר
 איסור ע"ז ע"ש כתשובה שהאר"ך כ"ה * משא"כ כלון דידן כל
 שנתנה טעמו וחמשו באופן ש"ט מנגר היין אינו בכלל כידר
 מיין אהם וכשרט היין שרף שפלוני רק ויט כע"לאל ויאל מנגר
 היין עד שאין מברכין עליו כפה"ג רק שהל"כ פשיט' דלינו ככלל
 נודר מיין אהם באופן דמותר לשחותו כאלו הימים

ועוד

כ"ל להביא רמ"י מהא דל"י כ"י כיצד מברכין דף
 ל"ט מהא דלמיר מר בר רב אשי הוא רבש דתמרי
 מברכין עליו שהל"כ מט' ויט כע"לאל הוא ואה"ל כ"י יהושע דפיטר
 כשחיה רבש תמרים ושאר מי פירות של תומה מקרין וי"מ משום
 דל"ל הוי פירו היתני לתשקה אל"ל וית' וענבים כלכר ע"כ
 הנמ"ט עם פירש"י א"כ היין שרף הוא ק"ז מדין דמ"ל הנ"ל דמה
 דבש תמרים הוא הממש עצמו הוב מהפרי ואל"ה לא הוי רק ויט
 כע"לאל ולא הוי פרי לכרך עליו כפה"ג מכל"ש ויין שרף הנעשה
 משמרי ויין דפשיטא הוא דל"ל הוי רק ויט כע"לאל ולא הוי פרי
 הנבין לענין ברכה א"כ אף בכדון דידן לא הוי בכלל נודר מיין
 אהם וי"זר לשחותו כאלו הימים וק"ל

כלל

היי"ש מדכרינו הנ"ל להחיר כאלו הימים שנהנים
 איסור ככשר ויין אם היין מעורב עם מים עד
 שאין מברכין עליו כפה"ג רק שהל"כ מותר לשחותו כאלו הימים *
 ואף דל"י כטי"ד ס"י קל"ד דאין לנטל היין נכח לכל הדעות
 בפחות מששה חלקים מים זה ה"י בהיותו חוקות שה"י בזמני'
 הקדמים אכל ימות שלנו שאין חוקים כל כך כ"ל דל"י ששה
 חלקים וכו' שמתקלים הפסוקים כפי' ר"ד ג"ס כחוספת חולין
 וכ"כ דהטר דפסק דניין ו' חלקים אינו אל"ל כיימות שלהם אכל
 כיימות שלנו אם הוא מעורב במים כל כך עד דל"ל שתי אינשי

במקום ויין דאין מברכין עליו כפה"ג א"כ בכדון דידן אם הוא
 מעורב כל כך עד שאין מברכין עליו כפה"ג מותר לשחותו כאלו
 הימים כמ"ש וק"ל

והוא"ל

ואתא לידן דין דששה חלקים יומא כ"י מלהא
 דהנה הכ"ז כ"י ס"י קל"ד רונה לפרט דהטור
 ה"ש סקור הד"ן דששה חלקים מנמ' דע"ז דז"ו לשון הטור וי"כ
 שנתערב במים חו"כר כליט' וית' דהיינו כ"כ' כמו כשאר איסור' *
 והרשב"ד כתב כ"יין שנתערב במים עד שיט בו יותר מכדי מזיגה
 פוגמו ומותר לשלו כמתי' הלכך אם יש במים ששה חלקים מן
 היין מותר לשלו כמתי' וכן פי' ר"י עב"ל ופי' הכ"ז דדעה
 הרשב"ד היא מדקאמר הלמודא אהם משמ"י דר' יוחנן ב' כוסות
 פ' של מולין וא' של הרומה ומזון ויצרנון רואין את אההרר כלל
 אינו והשאר מים רבים עליו ומכ"ל ופי' רש"י כש' וגי' במים
 לפי כך היין ויש במים ששניהם כדי לנטל את התרומה כדוכ
 עב"ל ופי' לפירושו למאי דק"י"ל כל המרש דלא דרו על חד
 חלה מי"ל ללוו חמרש הוא א"כ במים ששניהם שמו' לפי כך
 היין דדרש מן הקתם על חד חלה אם שתי רואה לנק' לפי כך
 הקולין כללו אינו והשאר שהיא תרומה מים ששניהם שהם ששה
 חלקים מן היין של הרומה רבי' עליו ומכ"ל וכו' עב"ל הכ"ז
 ע"ש שהר"ך כחוספת תיאור וק"ש לפירושו דל"ס כוונה חסיר
 על ההיא מימיר' דרבי יוחנן ובפי' רש"י כ"י"ד דל"ט קשה מ"כ
 להטור להוציא מהה דידן דכעיקרן ו' חלקים מים מהש דפירושו
 רש"י ומזיגין במים לפי כך היין דחמשת פירושו על חד חלה
 קשה מ"כ דלילמס כוונה רש"י ומזיגין במים לפי כך היין
 לפי מה שה"י היין ראוי למזיג' כל אחד לפי כמו דהיינו כ"ס
 א' על חד חלה או פחות וחד על חד חתי"ל או פחות ע"כ
 א"כ כשנתערב התרומה עם מים של כוס השני כאלופן שה"י יותר
 מכדי מזיגה כדל"י כשל כוונ' כדוכ מים אלו אם נהעבר ויין על
 חד חתי"ל או חלה מים כאלופן שה"י יותר מכדי מזיגה אלו דידן
 היין כשל כדוכ ומכ"ל לפסוק הד"ן דכעיקרן דוקא ששה חלקים
 מים ודוק

ולי

כר"ש דרבינו חסור יש לו סמך וק"ש מדין דגמ"ל
 ובחמ"ל מכוון הכ"ז דלשחמטי' לכאורה ש"ס ער כה
 דכ"י דף ג"ו ע"כ ח"י שמרי ויין מנגר עליו שהל"כ אחרים אחרים
 שמרים שיט בהם טעם ויין מנגר כפה"ג רבה ורב יונק דלמרי
 תרווייהו אין הלכה באחרים וכו' אחר דכ"י רמ"ש חלה ואתא
 ארכש חמרש ה"י וכו' רמ"ש חלה ואתא חלה ללו כלום הוא
 כי פלוני דרמ"ש חלה ואתא חלה ופלג' דרבנן כברי חלה
 ע"ל חלה כפיק פ"י פלג' ופלג' כשית פלג' מי"ל לאז
 כלום הוא עב"ל א"כ הרי לך ש"ס ערובה דחלק א' כשה"י חלקי'
 מים לאו כלום הוא ואפ"ילו אחרים מורים ליה רק דכ"ל דמרין
 ופלג' כפיק ע"ש דדוק

עכ"פ

נקט הטר כ"ל כ"י א"כ נהעבר במים עד שיט בו
 יותר מכדי מזיגה מותר אחר' כמתי' וא"כ כחומר'
 וי"כ אין לו דין ויין אם נהעבר במים יותר מכדי מזיגה כ"ש
 וק"ל היא בכדון דידן אם נהעבר במים יותר מכדי מזיגה עד שאין
 מברכין עליו כפה"ג שמוח' לשיתין כללו הימים הכל הוא דק"ט
 הטור כ"פ ל"ש"י דשה חלקים קאי אינו' שלהם שהיו מוקים
 ועוד דהוי דוקא מייני' דרב"כ כדל"י בפרק הוב"ב אמר רבא מייני'
 דידי מידע' דיי' * אבל שאר עולם באתא אין מוזיגין אלא על חד
 מרין דל"כ קשה מאל יחסר התונ דאסידרין וכיינות שלנו שאינן
 מוקים פשיטא דל"ל דרש על חד חלה ע"כ הפוס' לשון ראשון של
 הטור וכה"כ כהא' וכה"כ קלקא דל"כ נהעבר יותר מכדי מזיג' עד
 שאין ראוי לכרך עליו כפה"ג מותר לשחותו כללו הימים כלי
 שום מיתוש כעולם ודוק

סימן ט נשאלתי

מהב"ח התורני ר' שמואל
 ט"ז דק"ק מרק כרייט סקרא
 להקצין ר' נתן קרובש פצלר למיל שני כמים ניומוליס וחס ערוין
 ערבים שהם מחוקים בערלתם שלא נתגל' העטור' כל עיקר וי"א
 כעת שכיב שאל ט"כ כתובו אם הא"כ מחויב לעשות קטיר' כריית
 מילה ואם הוא סעודת מצוה לענין זה שמוח' ככשר ויין כשכוס
 שאל ט"כ כחוכה עב"ל

וג"ל

שש וכו' וי
 ה"ב מל די
 לעשות קטיר'
 ככשר ויין
 טעשה אכ"ר
 ג"כ מצות
 וחל עכ"מ
 כטוה * ו
 ככשר דבר
 חעשה ל"ג
 לכר דבר
 לעשות קטיר'
 שיוכה ל"ג
 יעשה כן ל'
 שיוכה שיע
 מצוה כמ"ש
 ערוכה כדו
 מה אחרת
 מילה לשמן
 שאל יהיו
 וחמו עכ"מ
 לשמנה מצו
 כזמנה הוא
 לא מצינו
 אפי' מדרב
 ככשר ויין ו
 כות יעקב
 כזמנה לא
 דא"פ דיש ר'
 וכו' אינו א'
 אוכל כקצו'
 שכת דלא י'
 מילה דכ"י

והנה

עמו דמסי'
 אהכס מל"ש
 הבשורת בו
 אינו אל"ל א'
 שאל ה"י א'
 סעודת כ"ו
 מדכתב זה
 דמקרא מ"ל
 לשחוכה מש'
 תו * וה'
 לא אכל כ"י
 טעודת כ"י
 דמי שאינו
 לנטל ע"י
 לא אתי ד'
 כשנתה ה"י
 בזמנה דק"י
 משא"כ קע'
 אינו דומה
 לעשות מתי
 כשר ויין ב'

סימן

וג"ל



בעזה"ת

ספר

שאלות ותשובות

שבט הלוי

חלק תשיעי

תשובות וכירורים
בארבעה חלקי שולחן ערוך



גבר עלי חסדו ית'

שמואל הלוי ואזנר

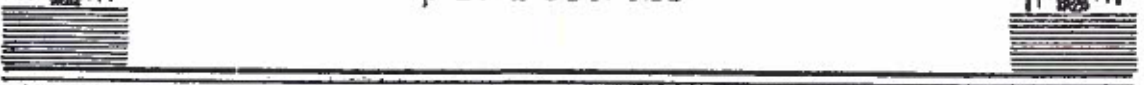
רב אב"ד דעיה"ק

זכרון מאיר - בני ברק

וריש מתיבתא דישיבת חכמי לובלין

מהדורא חדשה בתוספת הערות והשמטות, תיקונים וציונים רבים

שנת תשס"ב לפ"ק



סימן קלג

ב"ה, יום ה' דברים בין המצרים תשנ"ד לפ"ק.

כבוד ידידינו הרב הגאון יקר אף נחמד בתו"ו ר' מתת' דייטש שליט"א ר"כ מגלה עמוקות, ירושלים עיה"ק ת"ו.

אחדשה"ט וש"ת באהבה,

→ **דא.** רק היום ראיתי מכתבו אלי מחודש תמוז,

ואשיב מיד ובקצור, ע"ד חולה או יולדת שאוכלים בט' באב, לענין הבדלה על היין ביום ראשון השתא לחולים אלה, שדעת כמה פוסקים שלא להבדיל על היין, ואם אין רק יין נותנים לקטן, והשתא שאל כ"ת לפי הנפקא או"ח סי' רנ"ג דמי שהוא אנוס כגון שזריך להחשיך על החוס למנוה יכול להתפלל במוצ"ש מצעו"י, והיינו שלא ימלא כוס להבדיל, וע"ז תקוב שאלתו אמאי לא נחיר הכא ג"כ לאלו האוכלים כיון דאחר השקיעה לא יכלו לשמות היין מפני ט' באב שיבדילו בשבת לפני השקיעה.

ולענ"ד אין זו שאלה כלל דמה דהתירו פ"ד דברכות ושור"ע סי' רנ"ג שם היינו במקום בטול מצות הבדלה דאין לו יין שז' פוסקים היינו שאין לו לא יין ולא חמר מדינה וזה גורם בטול מצות הבדלה על הכוס, אבל נ"ד אין בו חשש בטול מצות הבדלה, והספק אשר לפנינו רק אם לסמוך על שתיית תינוק שאנחנו מתירים כל השנה כמש"כ רמ"א, או על חמר מדינה, או על הפוסקים שיכול החולה גם לשמות יין או מיץ ענבים אם אין לו, וגם איכא שיטת הרמב"ן שא"צ להבדיל כלל ע"כ ברור דא"א להבדיל מצעו"י.

ב. לענין תפילין לחולה האוכל בט' באב, אם מתפלל תוך ביתו ביחידות יתפלל עם התפילין, ואם מתפלל בבית הכנסת יתפלל בלא תפילין, וביתו יקרא ק"ש בתפילין, וגם לאחר זמן ק"ש דלא כהוראת המ"צ תקנ"ה ס"ק ה' אלא כמנהג רבותינו שקראו ק"ש בתפילין דר"ת בט"ב, ובמנחה יכול להתפלל עם התפילין שלא לפרוש מן הצבור.

צום הרביעי וצום החמישי יהפך לבית ישראל לששון ולשמחה והאמת והשלים אהבו.

מצפה לרחמי ה' ונחמת ציון וירושלים.

ה. אשר שאל בענין בית כנסת שיש תקנה שמי שמגלח בג' שבעות שלא נותנים לו לעלות לתורה, האך הדין באם יש רק כהן אחד שמגלח עצמו אם לקרותו או לא. פשיטא לי שהתקנה חלה גם לענין קריאת כהן, ועיין מג"א סי' קל"ה ס"ק ז' מתשובת מהרי"ק דלפעמים אנו מצטלים קריאת הכהן בראשונה מפני תקנת הקהל, ועיין הי' תשובת ח"ס או"ח סי' כ"ה, ולכתחלה יאל מביהכ"נ בשעת הקריאה ויש עוד לדבר מזה אך אין זמן.

הרני דוש"ת באהבה,

מצפה לנחמת ציון וירושלים.

סימן קלב

ב"ה, כ"א תמוז בין המצרים תשנ"ה לפ"ק.

כבוד ידידינו המכובד הרב הגאון וכו' ר' יעקב ויינגולד שליט"א.

אחדשה"ט וש"ת באהבה,

→ **קבלתי** מכתבו היקר ואשיב בקיצור אודות מנהג ישראל

קדושים בשעת הימים שלא לאכל בשר ויין כמבואר סי' תקנ"א ושאל מעלי אודות עוגות שנותנים בהם יין לשבח הטעם, לפוס רהיטא יראה דלדעת הט"ו שם ס"ק ט' דמותר אפי' בתבשיל שיש בו יין בעין אם הוא בתערובת תבשיל מכ"ש כה"ג, ולמג"א שם ס"ק כ"ט דנהוג עלמא איסור אפי' בתבשיל של בשר וכי מאחרונים דהה"ד תבשיל של יין, י"ל דהה"ד כה"ג אע"פ שיש רק טעמא בעלמא, מכ"מ קדושת המנהג מתפשט אפי' כה"ג ושזו העירו אותי גם אורחות חיים בשם ס' מאורי אור כדברינו.

איברא לענין קטן שלא הגיע לגדר להתאבל על ירושלים נהי דהדגו"מ ומ"צ ועוד מחמירים גם להם בנתינת בשר ויין ודלא כמג"א ס"ק ל"א, מכ"מ כה"ג בעוגה שיש בו רק טעמא בעלמא דאיכא תרתי להקל, קטן ותערובת כ"ד יראה להקל, וואם יש יין ממש בתבשיל נכון להחמיר.

בענין שמחלקים עוגות קודם סעודת ברית מילה אם שרי הנ"ל בכה"ג, והספק אם זה בגדר סעודת מצוה, הנה מסבירא שייך לסעודת מצוה אבל היות שכ' רמ"א שצבוע שחל ט"ב לא ישתתף רק מנין מנומס אין כדאי לחלק כן לרבים.

היות זמני מצומם אקצר.

הרני דוש"ת באהבה, מצפה לרחמי ה'.

'Abadi, Yitzhak

שו"ת

אור יצחק

כולל

שאלות ותשובות וחקרי הלכות
בעניני או"ח ויו"ד ומעט מעניני אהע"ז וחו"מ
וענינים שונים

מאת

הצעיר יצחק עבאדי
ראש כולל אהל תורה

ירושלים - ליקווד

תשס"ג

מג"א ס"ק י"ב, על מ"ש בשו"ע סעי' י"ב וז"ל: ההולך להקביל פני רבו או אביו וכו', כתב המג"א וז"ל: נראה לי שהולך בחול להקביל פני רבו בשבת, דבחול אין חיוב להקביל פני רבו. א"נ נהי דחיובא ליכא בחול, מ"מ מצוה איכא, וכן משמע בחגיגה [דף ה' ע"ב], ע"כ.

ועיין באלהיו רבה [ס"ק י"ב] מה שהקשה וז"ל: וצ"ע ממה שנאמר בשונמית [מ"ב ד' כ"ג] מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת. ותיריך בפרי מגדים [א"א אות י"ב] דמצוה איכא משום שמא ישמע דבר חידוש בתורה, משא"כ אשה לאו בנות תורה הויין. וכן העתיק במשנה ברורה [ס"ק כ"ג]. אבל עיין במחצית השקל שדחה קושית האליהו רבה, דבעלה של השונמית שאל לה היות שלא היתה רגילה ללכת אליו בחול, ושאל מה השינוי. והוסיף שם דבחדש ושבת ליכא רק מצוה מכלל דבחול אפי' מצוה ליכא, ומה שאמרו חייב אדם להקביל פני רבו ברגל הוא משום דברגל יש יותר התחייבות מחדש ושבת וכו' עיי"ש.

וחדברים ודאי כפשוטן דמצוה איכא להקביל פני רבו ולא מפני חידוש כדברי תורה, ואעפ"כ אין חיוב בחול. וכבר נמצא הרבה מצוות כאלה דמצוה איכא וחיובא ליכא דוק ותשכח, ולכן מן התימה על המשנה ברורה שהעלים עין ממחצית השקל שדבריו נכוחים למבין.

שו"ע סוף סעי' כ"ב, כתב הרמ"א וז"ל: ולחלוב הפרות טוב לעשות ע"י עכו"ם אם אפשר בעכו"ם, ע"כ. ודברים אלו לקוחים מתרומת הדשן [ח"א סי' קנ"ג] שנסתפק אם מלאכת דבר האבד הותרה בת"ב.

והנה ברשב"א בתשובה [ח"א סי' תקכ"א] הובא להלן בשו"ע סעי' כ"ג כתב להתיר בפשיטות במלאכת דבר האבד כחול המועד. אשר על כן אני תמה על מה שהחמיר הרמ"א לכתחילה לחוש לדעת התרומת הדשן, והא אין ספקו מוציא מידי ודאי תשובת הרשב"א. ואף התרומת הדשן בעצמו אולי היה חוזר בו אם היה רואה דברי הרשב"א המפורשים. ועיקר ספיקו של התרומת הדשן משום שאבותינו השוו מדותיהם [דז"ל: בסוף התשובה, אמנם מצאתי בשם ראבי"ה וז"ל: ט' באב אנו במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, הילכך אבותינו הקדושים השוו מדותיהם בט' באב וביוה"כ דאין לשחוט ולהכין לסעודת הלילה עד לאחר חצות וכו', ומכאן משמע משום איסור מלאכה דנהגו בה וכו', ולכך לבי מהסט להתיר משום דכתב אבותינו הקדושים השוו מדותיהם, ע"כ]. אבל אין זה ראייה למלאכת דבר האבד, ולא השוו מדותיהם אלא שלא להכין לצורך הלילה מקודם חצות, אבל על דבר

מנהג, ולמה נחמיר בספק. ובפרט בדבר האבד שמצינו הרבה דברים שהתירו חז"ל במקום הפסד. ולבי אומר לי דאף התרומת הדשן לא החמיר אלא בגדר מהיות טוב אל תקרא רע. ולמעשה עיין בהגר"א על סעי' כ"ב שכתב ג"כ שאין להחמיר.

סבום:

- א. (תקנ"א ס"ב) גם לדעת השו"ע אסור לכנות בנין של הרווחה, דהוי כבנין של שמחה (ודלא כמחצית השקל).
- ב. (שם ס"ה) אסור לתת בשבוע שחל בו כביסה לכובס אפי' גוי, אף שיכבסנה אחר ט' באב.
- ג. כובס ישראלי שקיבל כבסים קודם שבוע שחל בו ט' באב, אסור לו לכבסם בשבוע שחל בו מפני מראית העין.
- ד. אולם ישראל שמלאכתו כובס, וחנותו פתוחה לרבים שאינו מכבס בה לעצמו, מותר לו לכבס במקום של גויים. וצ"ע.

ה. (סעי' י') מותר לשתות מיין ענבים אפי' בסעודה המפסקת.

ו. (תקנ"ד סעי' ז') כל רחיצה שאינה לתענוג מותרת בכל תשעת הימים, ואדרבה חייב אדם לרחוץ בכל יום בשביל קונו, והנהוגים שלא להתרחץ עד י' באב יש במעשיהם חילול השם כידוע. וכן להחליף את בגדי הזעה ובכלל זה החולצה וק"ו הגרבים.

ז. רחיצה לתענוג יש להחמיר כגון ללכת לים ולבריכה, ולמעשה תלוי במנהג המקומות, וגם בצורך לזה.

ח. (שם סעי' כ"ב) מותר לחלוב הפרות בט"ב, דהוי כדין דבר האבד שמותר בט"ב כחול המועד.

סימן ר"ב

דיני עשירי באב שחל ביום ו'

שו"ע אורח סי' תקנ"ח סעי' א'.

כתב המחבר וז"ל: בט"ב לעת ערב הציטו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי, ע"כ. וכתב המ"ב בס"ק ג', וה"ה שלא לרחוץ במרחץ ולספר ולכבס עד חצות, וכשחל ט"ב ביום ה' שאז יום עשירי הוא



עש"ו



עמ"י

בינ"ו



זרח בחושך אור לישראל

זרח בחושך אור לישראל

ספר

אור לציון

תשובות ג'

כולל תשובות, פסקי הלכות, וחקרי דינים
לפי סדר השו"ע, בהלכות:
ראש חודש, פסח, ספירת העומר, יום טוב,
חול המועד, תעניות (או"ח תי"ז - תקס"ח)

משיעוריו וכתביו של רבינו הגדול שר התורה עמוד
ההוראה הגאון האמיתי מרן ראש הישיבה
רבינו **בן ציון אבא שאול** זללה"ה
ראש ישיבת "פורת יוסף" ירושלים

י"ל ע"י המכון שעל יד
הישיבה הגדולה "אור לציון"
פה עיה"ק ירושלים ת"ו

שנת יצו ה' את הברכה (תשס"ה) לפ"ק

אור פרק כו - דיני דברים הנוהגים מראש חודש לציון רמז

ח. שאלה. האם מותר לשתות יין או שאר משקאות חריפים בימי בין המצרים. ומה הדין לענין כוס הבדלה וכוס ברכת המזון.

תשובה. יש נוהגים שלא לשתות יין מראש חודש אב עד עשירי באב. ובכלל המנהג גם שלא לשתות מיין ענבים. אבל שאר משקאות חריפים, כגון ארק ובירה וכדומה, מותר לשתות בימים אלו. ומכל מקום, טוב להחמיר שלא ישתו קוניאק העשוי מיין בימים אלו. ויש שלא נהגו איסור בשתיית יין אלא באכילת בשר בלבד. והכל לפי המנהג. ואף לנוהגים איסור, מותר לבני ספרד לשתות כוס יין של ההבדלה במוצאי שבת. ובני אשכנז נהגו ליתן כוס של הבדלה לקטן או להבדיל על השכר. ולענין כוס ברכת המזון, טוב שלא להביא כלל כוס יין לברכת המזון בימים אלו. L

אור לציון תשובות ח"א חאו"ח סימן ל"ח, שהטעם שלא אוכלים בשר ולא שותים יין בימים אלו, הוא משום שבטלו הקרבנות וניסוך היין, וא"כ דוקא יין שמנסכים על גבי המזבח אין לשתות, וכן הדומה לו, אבל שאר משקאות חריפים לית לן בה. וכן מבואר ברמ"א בסעיף י"א שמותר לשתות כל שכר, ע"ש. ואף שלענין סעודה מפסקת יש מחמירים שלא לשתות אף שכר, וכמובא ברמ"א בדרכי משה בסימן תקנ"ב, וראה בזה בכה"ח שם אות ו' ואות ח', מכל מקום אין לדמות את הדברים שנאסרו בסעודה המפסקת, שהטעם שם הוא כדי לזכור החורבן ולהצטער עליו, למנהג שלא אוכלים בימים אלו בשר ולא שותים יין, שהוא מטעם שבטלו הקרבנות והנסכים, וכמו שנתבאר.

ומכל מקום, כל זה הוא בארק המצוי כיום שאינו בא מיין, אבל קוניאק שמצוי שבא מיין, שמאדים את היין ועושים מהאדים קוניאק, ראוי להחמיר בזה, כיון שיש אומרים שדינו כיון, וכמ"ש היעב"ץ במור וקציעה סימן ר"ב, שעל יין שרף שבא מענבים או מיין מברכים כורא פרי הגפן ודינו כיון, ע"ש. וכן דעת הגאון רבי צבי פסח פראנק בשו"ת הר צבי ח"א סימן צ"ז, ע"ש. ואף שהעיקר לדינא שאף שבא מהיין אין זה אלא זיעה בעלמא, ולכן ברכתו שהכל, וכמ"ש החיד"א במחזיק ברכה שם, מכל מקום טוב לחוש לכתחילה לדעה זו, ולא ישתו קוניאק העשוי מיין בימים אלו.

ולענין שתיית יין הבדלה, בשו"ע שם סעיף י' כתב, שמותר לשתות יין הבדלה וברכת המזון. והרמ"א שם כתב, שנוהגים להחמיר שלא לשתות יין בברכת המזון ולא בהבדלה, אלא נותנים לתינוק, ובמקום דליכא תינוק מותר בעצמו לשתות הבדלה. ועל

בכמות גדולה יותר, כדי שישאר לו גם לימות החול. ואם עשה כן, אין לאכול את הבשר בכל אופן. וכן כתב בשערי תשובה שם ס"ק י"א, ע"ש.

וכל שכן המבשל בשר לפני ראש חודש בכמות גדולה, ושם בהקפאה למען יעמוד ימים רבים, שבודאי שאין זה נחשב בשר שנשתייר משבת, שהרי לא בישל את הבשר לשבת זו, וא"כ מלבד שהבשר הרי נשמר טוב עד אחר ת"ב, אין הבשר נחשב כלל שנשתייר משבת, ואין להקל לאוכלו אחר השבת.

והוא הדין בבשר שנשתייר מסעודת מצוה, כגון סעודת ברית מילה, וכמו שנתבאר לעיל בתשובה ד' שמותר לאכול שם בשר, (ע"ש בפרטי הדינים), שאם יכול ליתנו לקטנים או לשומרו בהקפאה עד לאחר עשירי באב, יעשה כן, ואם לאו, רשאי להקל לאוכלו.

הנה לעיל בתשובה ג' נתבאר המנהג לענין אכילת בשר מר"ח אב, ונתבאר שכני ספרד נהגו שלא לאכול בשר מאחר ראש חודש אב, ע"ש. אולם לענין יין המנהגים חלוקים, שבספר פרי האדמה ח"ד דף ח' ע"ד כתב שהמנהג לשתות יין בימים אלו. וראה גם בספר מועד לכל חי סימן י' אות ט'. ויש שנהגו להחמיר בזה. וראה גם בכה"ח בסימן תקנ"א אות קכ"ו. וכל אחד יעשה כמנהגו. ואף מיין ענבים הוא בכלל יין לענין זה. וראה גם בשו"ע שם סעיף י', שיין תוסס, דהיינו תוך ג' לדריסתו שהוא מתוק ואינו חזק, גם כן בכלל יין.

ונראה שמנהג זה אינו אלא ביין, ולא בשאר משקאות חריפים כגון ארק ובירה. שכבר נתבאר בספר

פרק כז

דין שבוע שחל בו תשעה באב

א. שאלה. האם מותר לכבס בגדים בשבוע שחל בו תשעה באב.

תשובה. אסור לכבס בגדים ומגבות וכדומה בשבוע שחל בו תשעה באב. וכן מי שיש לו כתם בבגדו, אסור לו לכבס אפילו את מקום הכתם בלבד, אלא אם כן הכתם מכוער באופן שאי אפשר לצאת עם הבגד כך. ואף ניקוי יבש בכלל האיסור. וכן אין ללבוש בגד מכובס אלא אם כן כבר לבשו לפני שבוע שחל בו תשעה באב. ואף הבגדים הפנימיים בכלל האיסור. ועל כן, הרוצה להחליף בגדים במשך שבוע זה, יש לו להכין לפני שבת חזון בגדים וכן מגבות ולהשתמש בהם מעט. ויכול ללבוש כמה בגדים יחד,

ועל כן יש להכין הבגדים לפני אותו שבוע, וילבשם זמן מה. וכעין מה דאיתא ברמ"א יו"ד סימן שפ"ט סעיף א' לענין אבילות. וילבשם בכדי שתקלט בהם זיעה, ואם הוא מזיע כעת די בכמה דקות, או אפילו מיד לאחר שלבש אם כבר נקלטה הזיעה, ואם לא, ילבשם כחצי שעה או שעה. ומגבות, די לנגב בהן פעם אחת. וראה בש"ך שם ס"ק ד'. וראה גם בבא"ח פרשת דברים אות ו', ע"ש. ונראה שיכול ללבוש כמה בגדים בבת אחת, שעל כל פנים נתפסה בהם זיעה, ואדם שיביאו לו בגד שלבש אחר, אפילו לא לבשו אלא על כמה בגדים, יהא הבגד מאוס בעיניו ללבושו.

ובגד לא מכובס, היינו בגד שהתלכלך בזיעה וכדו' על ידי לבישתו, אבל לא מועיל לשפשף את הבגד ברצפה, ולהחשיבו על ידי זה כאינו מכובס. דלא דמי לבגד שהתלכלך בזיעה, שבגד זה שיביאו לאדם אחר לא יהא מאוס עליו כבגד שיש בו זיעה.

ואם לא הכין לפני השבת, אין להכין בשבת, וכמבואר בבא"ח שם, שיש בזה מכין משבת לחול. ואולם יכול ללבוש בשבת בבוקר בגד אחר ממה שלבש בליל שבת, וכמ"ש בבא"ח שם, אבל לא יעשה כן אחר שחזור מבית הכנסת, לשוב ולהחליף בגדים, שאז ניכר שעושה כן בשביל יום חול, ואין להקל. וכן מגבות, כיון שרגילות להשתמש בכמה מגבות במשך השבת, יוכל להשתמש בכמה מגבות באופן שלא ניכר שעושה לצורך חול.

ומי שלובש ביום חול בגדים המיוחדים ליום חול, כגון בגדי עבודה או חולצה שאין דרך ללבושם בשבת,

כל פנים מנהג בני ספרד כדעת מרן. וראה גם בכה"ח שם אות קנ"ב. ובני אשכנז נותנים לקטן וכדעת הרמ"א, ויש שמבדילים על השכר. וראה בערוך השלחן בסימן תקנ"ו סעיף ב'. וראה גם להלן בפרק כ"ט תשובה ח' לענין חולה המבדיל בתשעה באב, ע"ש.

ואולם לענין כוס ברכת המזון, אף שגם בזה כתב מרן שמותר לשתותו, מכל מקום, כיון שיש אומרים שלא לשתות יין של ברכת המזון, וכמבואר בדברי הרמ"א שם בשם מהרי"ל, וכיון שאין חיוב להביא כוס לברכת המזון לדעת מרן, כמבואר בשו"ע בסימן קפ"ב סעיף א', ואין המנהג להביא תמיד כוס לברכת המזון, (ראה בזה בספר אור לציון תשובות ח"ב פרק מ"ו הלכה כ' ובבאורים שם), עדיף שלא להביא כלל כוס יין לברכת המזון, כדי לצאת מידי ספק. וראה גם בכה"ח שם אות קנ"ב שהביא שמנהג בני ספרד לענין ברכת המזון כדעת הרמ"א, ע"ש.

א. בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף ג' כתב, שבוע שחל בו ט' באב, אסורים לספר ולכבס, אפילו אינו רוצה ללבושו עתה, אלא להניחו לאחר ט' באב. ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור, וכן המכובסים מקודם, בין ללבוש בין להציע בהם המטה. ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור. ונראה שאין לחלק בין כיבוס כל הבגד או חלק ממנו, אא"כ יש בזה משום כבוד הבריות אם ילך כך. וכן אין לחלק בין בגדים עליונים לבגדים פנימיים, שהכל בכלל איסור כיבוס. (וראה גם בכה"ח בסימן תקנ"א אות צ"ו). ופשוט שאף ניקוי יבש בכלל האיסור.

שו"ת

תשובות והנהגות

השלם

חלק שני

כולל

תשובות בד' חלקי שו"ע למעשה האידך לנהוג
הידורים, אזהרות, והנהגות לכל ימות השנה
ובתוכם דברים הרבה בע"פ שקבלתי ושמעתי
מנאוני וצדיקי הדור (וצ"ל)

פאת

הרב משה שמרנבוך

רב וראב"ד דק"ק מרכז התורה ביהמנסבורג
מח"ס "מועדים וזמנים" ו"טעם ודעת" עה"ת
סגן נשיא העדה החרדית בעיה"ק

מהדורה חדשה

סודר מחדש עם הרבה הוספות, הערות ומקורות
בתוך התשובות ופנים חדשות בא לכאן ככל הספר

עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת השנ"ד לפ"ק

"ואפשר דשאני גילוח ששערתיו מוכיחים עליו שהם גדולים אבל גבי כיבוס לא מוכח מילתא דיש לומר שיש להם עוד בבית", ומפורש שאסור בחוה"מ בבגדי קטנים ביותר אם יש לו, ול"כ ה"ה בתשעת הימים.

אמנם לע"ד נראה לחלק דאפשר דהמג"א קאמר לה דוקא בחוה"מ שהאיסור כעין גדר מלאכה, וכשאין בזה צורך לא שרינן, אבל בחשעת הימים שאיסור כיבוס משום אבילות שרצו למנוע מאדם עונג, ולכן אסרו לו גם כיבוס בגדיו, בזה יש לומר שבבגדים שהם של קטנים ביותר דהיתר משום שאין בכיבוסן של אלו משום שמחה וכמבואר במ"ב שם (ס"ק פ"ד) להכי לא גזרו בזה כלל.

ולכן לכאורה נראה שבתשעת הימים לא אסרו לכבס בחיתולים אף אם יש לו, וכ"ש שאינו מחוייב לקנות יותר שלא יצטרך לכבס, וחלוק בזה דין תשעת הימים שישודו מדין אבילות שאסרו כיבוס שניכר בזה אבילות, ובבגדים שמתלכלכים לא אסרו, משא"כ בחוה"מ דמותר אף שאין האיסור רק בגדר מלאכה, כמו שביארנו במק"א שכיבוס בחוה"מ אינו רק בגדר איסור מלאכה, רק אסרו כיבוס כמו גילוח, שאסרו גם משום מלאכה בחוה"מ וגם מגזירה בפ"ע מד"ס ששורשה שאסרו כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, וה"נ באיסור כיבוס הוא גזירה בפ"ע ולא מגדר מלאכה בחוה"מ בלבד אלא גם דין בפ"ע שאסרו כיבוס בחוה"מ שאף ע"י עכו"ם אסרו, ושורש האיסור שלא י"כובסו בגדיו בחוה"מ, ולכן ע"י עכו"ם בחוה"מ אינו רק איסור שבות אלא מעיקר איסור כיבוס שהחמירו בזה וכמ"ש. ובזה י"ל דהאיסור הוא בכל גווני, וההיתר הוא רק לצורך המועד כשאין לו אחרים ואלו מתלכלכים, ולא יועיל לו הכיבוס שלפני המועד ולכן לא גזרו בזה הגזירה שלא יכובסו בגדיו בחוה"מ, וגם מצד המלאכה דכיבוס בחוה"מ כיון שהוא לצורך המועד ואין טורח בכיבוסן כ"כ לא גזרו, (ע"ע במ"ב סי' תקל"ד ס"ק י"ב), אך כשאין צורך בכך וודאי לא התירו, וכמו שביארנו.

סימן רנט

← **שאלה: מזונות שנילושו ביין לבד אם מותר לאכלן בשבוע שחל בו ת"ב.**

במחבר (תקנ"א סעיף י') לענין בשר פסק שמתירין בתבשיל שנתבשל בו בשר, אבל האחרונים

הסכימו שלדין נהגו לאסור גם תבשיל של בשר, אבל לענין יין לא נתבאר, ו"בבאר היטב" שם (ס"ק כ"ט) מביא שהט"ז מתיר ביין שנתערב בתבשיל אף שיש בו טעם יין ולמנהג הנ"ל מסיים שיש להחמיר, ועיין במ"ב שם לענין בשר (ס"ק ס"ג) שמתיר רק כשיש ששים נגד הבשר, ואם כן לכאורה הוא הדין ביין יש בו נותן טעם וראוי לאסור.

אמנם לע"ד דברי ה"באר היטב" שמדמה תבשיל יין לתבשיל בשר צע"ג, שבתבשיל של בשר שם בשר עלה והיינו תבשיל, ונהגו לאסור שניכר ועלולים להתיר גם בכשר ממש, אבל יין שנתערב בתבשיל כשאין שמו יין ולא ניכר אף שלא בטל בשישים אין לאסור כלל שאין למיגזר כה"ג דאין שם יין על התבשיל, והוא הדין מזונות שנילושו ביין אף שלא בטל אין שמו יין ולא ניכר היין ואין בזה מנהג לאסור, ואם כן במזונות שנילושו ביין אף שלא בטל אין שמו יין ולא ניכר ביין ואין בזה מנהג לאסור ויש להתיר לכתחילה וכדעת הט"ז, (והחושש ל"כבאר היטב" לעצמו יחוש ולא לאחרים).

ומהאי טעמא נהגו להחמיר במיץ ענבים אף שאינו משמח כיון ישן, ואין השמחה בה יותר משאר משקין, ראוי לאסור כיון ששמו יין, וכל ששמו יין ראוי לגזור ולאסור, וכמו"כ לדברינו להיפך כשלא ניכר בשמו כיון שנתערב בתבשיל ולא ניכר בו היין לא נהגו לאסור ומותר לכתחילה.

L

סימן רס

שאלה: איסור רחיצה במוצאי ת"ב.

נשאלתי לענין מה שהאחרונים הביאו שנהגין איסור גם בחספורת ורחיצה וכיבוס עד חצות ביום עשירי, אם איסור רחיצה הוא גם במקלחת בצונן, ולע"ד נראה כשנדייק כלשון המ"כ ובבה"ל מפורש דמיירי במרחץ, והיינו כשמתרחץ בזיעה שיש בזה תענוג, אבל בבית כשמתרחץ במקלחת להעביר הזיעה והלכלוך לא דמי כלל לבשר ויין ולא נהגו לאסור. (ועיין בבאר היטב שם שמתיר לרחוץ ידיו דוקא "שהאיסור דוקא ברחיצה גמורה במרחץ", ולדברינו במרחץ היינו בחמין להנאה דומיא דבשר ויין ולא להעביר זיעה).

ואף דבשבוע שחל בו ת"ב הלוא נהגו לאסור רחיצת כל גופו בצונן וכ"ש במקלחת וסכון, אבל כאן

במוצאי ת"ב הוסיפו לחומ בבואור הגר"א, ותענוגים דוק בשר, והוא הדין כל האסור שחל בו ת"ב כמו תפורת ונ כשבוע שחל בו ת"ב הוא רק להחמיר במוצאי ת"ב, ורק איסור ואין להוסיף עלה ברחיץ להעביר הזוהמא כשעיקר ה זיעה, ובפרט שבעיקר איסור ת"ב כבר נחלקו הפוסקים בביה"ל אלא שכתב שקשה לו זמנינו העתיקו דין זה למעשו יש להקל בזה, וכמ"ש. (ומי להתרחץ בחמין בכ

וע"ש ככה"ל שמביא פוסקי אף בתפורת וכדומה במוצאי ת"ב הוא רק במרחץ אבל במקלחת נראה להקל אח הימים, שנהגו לאסור אפילו ו סוכל הרבה מוציא מותר שא צער. ועיין בביה"ל סי' תק שאפילו בת"ב מותר מדינא בו אלא להעביר הזוהמא ע"ש. (ו קנייבסקי שליט"א בספר נו להחזו"א על בני ישיבה שו ומפריעם כלימורם, אם יכולים בצונן, ואסר לה

סימן ר"ו
שאלה: חולה בת"ב האפשר לו, וז לעלות לתורה.

ת"ב חמור שאפילו עובר ומשלימות, אבל יולדו חולה שהוא צריך לאכול אין אותו מיד, וכשו"ע כתב דהוא לא גזרו רבנן, והרמ"א כתב כל זמן שאין להם צער גדו והמיקל לא הפסיד. ע"כ. וע (א"ח קנ"ז) שחולה ואינו פ לעלות לתורה אפילו לקריאה

בעזהש״ת

זה השער לד' צדיקים יבואו בו
שׁו"ת

מקדש ישראל

[והזמנים]

על הלכות המצויות

בימי בין המצרים

ב' חלקים

ח"א. פסקי הלכות ה"ג. בירורי הלכות

מהדורת

אברהם פנחס

בערקאוויטש



כל אלה חוכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל

שו"ת נשמת שבת ז' חלקים

שו"ת מקדש ישראל ח"ח

ושא"ס

מהדורה חדשה מורחבת

שנת השע"ד לפ"ק

ברוקלין נ.י.

ובס' סדר היום אוסר רק בשבוע שחל בו ת"ב, ובשורת אור נעלם (סי' ח') כ' שמנהג הנמנעים הוא מנהג טעות ומותר כתבשיל שנתבשל בה בשר, וכן מותר במים שיש בה תערובות יין (יותר משיעור מזיגת יין, באופן שמברכין עליו שהכל), וכן בלקט יושר איתא שהתיר לבשל דגים עם יין, ועטו"ז (סוסק"ט וסקי"א) שמתיר ורטב של בשר כמו שמותר כתבשיל שיש בו טעם בשר או יין.

אבל כתבו הפוסקים שהמנהג לאסור אף תבשיל שבשלוהו עם בשר, וכל שכן שרוטב בשרי אסור שהרי יש בה תערובת שומן הבשר (כמו שכתב המג"א סקכ"ט דשומן של בשר דינו כבשר עצמו, ועפמ"ג במשב"ז).

ובכל זה דוקא אם טעם הבשר נרגש בה (ע' שע"ת ס"ט, ובס' מקו"ח להחויי ובשעה"צ סקס"ח) נוממילא בטשאלני"ט אם לא נתן שם הבשר לטעם, רק מעט מזעיר כדי לאכול קצת בשר בשבת, מותר לאכול שיורי הטשאלניט בימות החול, ויש שכי שאינו אסור אא"כ נרגש טעם הבשר "היטב", ובלא"ה מותר אף בדליכא סי' כנגדו, ונרגש היטב היינו שנרגש לכל אדם אפילו אינו קפילא (ויש שמיקל יותר אא"כ נקרא בפי כל אדם "תבשיל של בשר"), וכ"ה לענין יין, וע' כנה"ג.

ונראה דהיות שגוף איסור תבשיל של בשר (כשאינו אוכל מגוף הבשר) לא ברירא כנ"ל, שעכ"פ יש להקל לאכול טשאלני"ט שנשאר משבת (כשלא נשאר

בו בשר) בצירוף שיטת הפוסקים המוכא בדברינו בסי' קכ"ד דמותר לאכול באלו הימים בשר הנשאר משבת, ועוד שעל פי רוב טעם של הבשר אינו נרגש "היטב" כל כך בטשאלני"ט שיש לה טעם חזק של עצמה (אלא שנראה דבעינן שיוציא מתוכה כל ממשות הבשר, דבלא"ה יש חשש שבאמצע האכילה יפגע בהבשר).

אבל מרק שנשאר משבת אין להקל, חדא שטעם הבשר נרגש בו ביותר, ועוד שיש לדונו כממשות שומן של בשר, ומאחר שמים לעצמו אין לו שום טעם, וכל עיקרו הוא רק הטעם הבשר שבו.

סימן קכ"ב

שאלה - לשתות משקה שיש בו קצת תערובות גרעי"פ-דזשירס (מין פאנט"ש) אבל אין טעם היין נרגש.

תשובה - אם אין טעם היין נרגש מותר. בשע"ת מביא משורת אור נעלם שמתיר לשתות יי"ש הנעשה משמרי יין כיון שיצא מתורת יין עד שאין מברכין עליו בופה"ג רק שהכל, והשע"ת כ' שאין להקל אלא ביש בו מיחוש, אכן אם אין בו טעם יין, פירוש שבני אדם לא יקראו אותו על שם היין שמעורב בתוכו (אף שבמציאות המיץ ענבים מוסיף טעם לשבת) נראה להתיר, ע' בדברינו בסי' הקודם, וכ"כ בשורת שבט הקהתי (ח"ה סי' צ"ט) שאין ליתן

קצת יין לסוד"ה להטעימו (אף ש עליו שהכל) מלבד כשאין נרגש טעם וכל שכן אם יש שישים שמותר חז"ל קבעו שבכה"ג לעולם אין ב טעם).

סימן קכ"ג

שאלה - מהו לקנות בשר (ו) בתשעת הימים כדי לו מזומן אחר ת"ב.

תשובה - ראוי למנוע. לכא לדמותו למה שכי

(בס"ט) משם רבינו ירוחם שמצני סכין השחיטה מר"ח (ושאין שוד אם לצורך חולה שבת או סעודת וכ"ה ברמב"ם פ"ה מהל' תעניו שיש מקומות שנהגו כן, והטעם המנהיג כדי שלא יבואו לאכול ממ בת"ב שבלא"ה אסור באכילה אי עיי"ש (וכ"ה בתוס' ריש פסחים לא גזרו איסור בל יראה וימצא כמו בפסח), ואולי שמה"ט די הרמב"ם עד התענית דמשמע בכלל, ואילו בעצם המנהג שלא בשר כ' הלשון עד שיעבור ד ואולי דבזמניהם שלא היו רגילי בשר לאורחא, על כן גזרינן, בזמנינו שמחזיקין הבשר קפוא, לקנות על מנת להצניע במקפי נגזר.

שור שכשו"ת אג"מ (או"ח ח') דן בזה מצד מראית העין

בשר באתו הימים) וכ' להקל היות שיש הרבה אופנים שמותר על כן לא שייך איסור מראית העין, ולא אסר מחמת דברי הרמ"א הנ"ל, וצ"ע.

* * *

סימן קכ"ג-ב

שאלה - מהו בשבוע זו לבשל בשר לצורך אחר ת"ב (כגון שאחר ת"ב נוסעים לחופש), ומהו לצורך שמחה שתוערך לאחר ת"ב.

תשובה - יש להקל. כ' בהגהות בעל ברוך טעם על מה שכי' בא"ר שבער"ש סמוך לשבת (אחר חצות) מותר להאכיל בשר לקטנים, דס"ל שאין איסור להאכיל בשר לקטנים, רק שאסור לבשל להם בשר שמא יאכל ממנו הגדול, ובכה"ג שנתבשל בהיתר לכבוד שבת שפיר דמי יעו"ב, ולפי דבריו אף קטנים שמותרין לאכול בשר אין לבשל להם כדי שלא יבוא הגדול לאכול ממנו וצ"ע, עכ"פ יוצא מדבריו דפשיטא ליה לבעל ברוך טעם שאין לבשל בשר באלו הימים, והטעם משום דדומה למנהג הנ"ל שאין שוחטין בשר באלו הימים (גזירה שמא יבוא לאכול ממנו), מיהו צ"ע ששאר כל הפוסקים לא הזכירו דבר זה, ש"מ דלא משמע להו איסור בזה, ובפרט לכל הני פוסקים שאוסרים להאכיל בשר לחינוק ממילא שאין שום ראייה דמצד עצם הבישול (שלא יאכל גדול ממנו) קאתי עלה, והערני חכ"א שיש לחלק בין זה לשחיטה שהוא דבר שעל פי רוב נעשית

קצת יין לסוד"ה להטעימו (אף שמברכין עליו שהכל) מלבד כשאין נרגש טעם היין, וכל שכן אם יש שישים שמותר (שהרי חז"ל קבעו שבכה"ג לעולם אין בו בנותן

טעם).
L

* * *

סימן קכ"ג

שאלה - מהו לקנות בשר (בהנות) בתשעת הימים כדי שיהיה לו מזומן אחר ת"ב.

תשובה - ראוי למנוע. לכאורה יש לדמותו למה שכי' הרמ"א (כס"ט) משם רבינו ירוחם שמצניעין את סכין השחיטה מר"ח (ושאין שוחטים כי אם לצורך חולה שבת או סעודת מצוה), וכ"ה ברמב"ם (פ"ה מהל' תעניות ה"ו) שיש מקומות שנהגו כן, והטעם כי בס' המנהיג כדי שלא יבואו לאכול ממנו [אבל בת"ב שבלא"ה אסור באכילה אין לגזור עיי"ש (וכ"ה בתוס' ריש פסחים דמה"ט לא גזרו איסור בל יראה וימצא ביוכ"פ כמו בפסח), ואולי שמה"ט דייק שם הרמב"ם עד התענית דמשמע לא עד בכלל, ואילו בעצם המנהג שלא לאכול בשר כי הלשון עד שיעבור התענית], ואולי דבזמניהם שלא היו רגילין לקנות בשר לאורחא, על כן גזרינן, משא"כ בזמנינו שמחזיקין הבשר קפוא, והדרך לקנות על מנת להצניע במקפיא, למה נגזור.

שו"ר שבשו"ת אג"מ (או"ח ח"ג סי' פ') דן בזה מצד מראית העין (שאוכל

זמובא באלו על פי ב" כל ק של זיוציא ה יש (שר).

להקל, ביותר, בשר, טעם, צבו.

ש בו קצת אבל

נרגש מביא יי"ש ת" יין טהכל, ש בו זירוש היין המיץ התיר, שו"ת ליתן